

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЦЛЕННЯ СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 6 (969)

Субота, 6 лютага 1954 года

Цана 50 кап.

Павышаць творчую актыўнасць

Радасныя дні перажываюць савецкія людзі. На сваіх перадвыбарчых сходах на фабрыках, заводах, у калгасах, у навуковых і навукальных установах яны вылучаюць лепшых прадстаўнікоў кандыдатаў у вышэйшы орган савецкай улады. З вялікім патрыятычным уздымам і адзідушным адабраннем працоўныя ўсёй нашай Радзімы назвалі сваімі кандыдатамі ў Вярхоўны Совет ССР кіраўнікоў Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада таварышаў Г. М. Маленкова, В. М. Молатава, П. С. Хрушчова, К. Е. Варашылава, Н. А. Булганіна, Л. М. Кагановіча, А. І. Мікіяна, М. С. Сабурова, М. Г. Перухіна. На перадвыбарчых сходах у ліку кандыдатаў працоўныя называюць многія імёны сумленных і адданных людзей, якія стараннай працай і верным служэннем Радзіме заваявалі гэтак ганаровае права.

Як і ў нашай Радзіме, насустрач выбарам Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада ідуць у бок з беспартыйнымі. Такое адносінае з'яўляецца сведчаннем вялікага довер'я і любові, якія аказваюць савецкія людзі сваёй Комуністычнай партыі.

Наша партыя на працягу сваёй паўстагодняй гісторыі выступала як змагар за шчасце працоўнага народа. За гэты час справы паказалі, што ў Комуністычнай партыі няма ніякіх інтарэсаў, апроч інтарэсаў народа. Паспяхова ажыццяўляючы праграму, намечанай XIX з'ездам КПСС, а таксама паставіўшы вераснёўскага Пленума ЦК КПСС і наступных рашэнняў партыі і ўрада вызначаюць сабой далейшы эканамічны і культурны рост Савецкай дзяржавы. А гэта — сведчанне таго, што наш народ будзе жыць яшчэ лепш і яшчэ больш шчасліва.

Дні падрыхтоўкі да выбараў супадаюць у нашай Радзіме і з такой значнай падзеяй, як XXI з'езд КПСС. Да чарговага з'яду Комуністычнай партыі і ўрада вызначаюць сабой далейшы эканамічны і культурны рост Савецкай дзяржавы. А гэта — сведчанне таго, што наш народ будзе жыць яшчэ лепш і яшчэ больш шчасліва.

За час, які прайшоў пасля XX з'езда КПСС, пэўнага дэб'яты маюць мастацтва і літаратуру Рэспублікі. Аб гэтым сведчыць поспех многіх тэатральных п'ес, поспех асобных музычных твораў і твораў выяўленчага мастацтва. Значнай падзеяй у культурным жыцці нашага народа з'явіўся выхад у свет «Руска-беларускага саюзнага» — калектыўнай працы работнікаў Інстытута мовазнаўства Акадэміі навук БССР. Вельмі важнае значэнне гэтай працы ў справе далейшага пашырэння руска-беларускіх культурных сувязей, у справе пераказу і далейшага ўзбагачэння беларускай савецкай культуры.

Гаворачы аб пэўных поспехах, мы павінны адзначыць, што дзеянне мастацтва і літаратуры Рэспублікі яшчэ даўга перад народам. XX з'езд КПСС звяртаў асаблівую ўвагу на нашых пісьменнікаў і мастакоў мастацтва на глыбокае адлюстраванне жыцця рабочага класа Рэспублікі, на далейшае развіццё нацыянальнай опернай музыкі, на развіццё прыкладнай і справядлівай крытыкі. Указвалася, што літаратурная і тэатральная крытыка павінна больш займацца распрацоўкай праблемных пытанняў і пытанняў прафесійнага майстэрства.

Пасля XX з'езда КПСС прайшло амаль паўтара года. Час даволі значны для таго, каб справа адказна на многія паставленыя задачы. Ці поўнаста выканалі дзеянне літаратуры і мастацтва Рэспублікі свае абавязкі? Трэба сказаць — не поўнаста. На-перад нашым беларускім пісьменнікам надзвычайна мала ўвагі аддавалі паказу жыцця рабочага класа. За паўтара года ў друку не з'явілася ніводнага буйнага твор-

а ў прозе, які-б знаёміў чытача з вобразамі рабочых — наватараў вытворчасці, твораў, у якіх-бы мы ўбачылі багацьце інтэлектуальнага свету канструктараў новых машын, слаўных будаўнікоў гарадоў, протэстаў працоўнага сацыялістычнага працоўнага рэспублікі. Такі напрок з поўным правам варта зрабіць і работнікам выяўленчага мастацтва. Ад іх мы маем права чакаць буйных палатнаў, дзе бачылі-б адлюстраваны жыццё і быт рабочых.

Надзвычай мала зрабілі ў стварэнні нацыянальнай опернай музыкі беларускія кампазітары. За выключэннем оперы «Дзядзька з Палесся», якая была прыдана супраць саўчасна, кампазітары Рэспублікі не далі опернаму тэатру ніводна новага цікавага твора. Здаўдзе і так бескаштоўна ў адносінах да развіцця гэтага важнейшага жанра музыкі, якая яшчэ мае месца і ў асяроддзі кампазітараў, і ў асяроддзі работнікаў тэатра оперы і балета. Творчыя магчымасці дазваляюць патрабаваць ад беларускіх кампазітараў значна большай работы над музыкай для оперных і балетных спектакляў.

Невысокая актыўнасць была і ў беларускіх драматургах. Яны мала папоўнілі рэпертуар драматычных калектываў сваімі п'есамі. Прам'ера па творы беларускага драматурга — яшчэ вельмі рэдкая з'ява ў нашым тэатральным жыцці.

У апошні час асобна справядліва лічыцца, што з усіх відаў беларускай літаратуры па першым месцы па сваёму майстэрству і шырыні ахвоты жыццёвых падзей стаіць пазыя. Захаленне поспехаў нараджае ў некаторых пазыяў настыр самазаабаваенасці, стварыла пэўны творчы застой. І мы сёння вымушаны гаварыць аб значным адставанні пазыяў ад патр'бы народа, аб яе жанравай аднастайнасці, а ў асобных выпадках — і аб неглыбокім адлюстраванні дум і пачуццяў савецкіх людзей.

Прычыну адставання некаторых жанраў беларускай літаратуры трэба бачыць і ў адсутнасці прыкладнай партыйнай крытыкі. XX з'езд КПСС патрабаваў ад крытыкаў больш увагі аддаваць аналізу прадстаўнікоў літаратуры і тэатральнага мастацтва, шыроў асямкі распрацоўкай праблем майстэрства. Літаратурная крытыка зрабіла першы крок ў гэтым кірунку. Мы можам назваць некалькі цікавых артыкулаў, у якіх зорліва сярба разабрацца ў пытанніх пісьменніцкага майстэрства. На жаль, тэлага нецэла сказаць пра тэатральную крытыку, якая на-перад нашымі адстае ад сваіх непасрэдных абавязкаў.

Значнага ажыццяўлення патрабуе работа камісія па крытыцы Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР. Гэтая камісія з'яўляецца прыкладнай партыйнай крытыкай, прычым для абмеркавання пераважна арганізацыйных пытанняў. А вось да творчых пытанняў, да шырокага абмеркавання майстэрства і праблем развіцця беларускай літаратуры яна яшчэ не дайшла. Камісія па крытыцы павінна шыроў практыкаваць творчыя дыскусіі па найбольш важных тэатральных пытаннях і па творах і праблемах сучаснай літаратуры.

Далейшы росквіт нашай літаратуры, музыкі, мастацтва патрабуе павышэння творчай актыўнасці пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, актэраў, рэжысёраў, патрабуе далейшага развіцця крытыкі і самакрытыкі. Мы павінны выходзіць у асяроддзі творчых работнікаў неадарваны да недахопаў, садзейнічаць усведамленню грамадскага сэнсу іх працы, усведамленню калектыўнай адказнасці іх перад Комуністычнай партыяй, Савецкім ўрадам і перад усім савецкім народам. Толькі з'яднаўшы ўсе нашы творчыя магчымасці, жорстка і справядліва крытыкуючы ўсе промахі ў рабоце, дзеянні мастацтва і літаратуры здолець выканаць тыя вялікія задачы, якія ставяць перад імі.

Месячнік кнігі

У час месячніка кнігі ў многіх раёнах Рэспублікі праходзіць кніжны базары. 31 студзеня такі базар адбыўся ў Барысаве. Усёды былі вывешаны плакаты, лозунгі, якія прапагандуюць кнігу. На базарнай плошчы былі пастаўлены плакаты, прыгожаны лозунгамі і плакатамі. На прыклад многія творы савецкіх пісьменнікаў, навукова-папулярная літаратура. За гэты дзень прадаўшыцы тт. Касперская і Балашова прадалі на 8.500 руб. кнігі і брашуры, перавыканаўшы план на 250 працэнтаў. Вялікую дапамогу ў распаўсюджванні кніг у Барысаві раёне аказваюць калгасныя папчыльні, мастаўнікі, малодзія калгаснікі і комсамольцы. Кожны кнігагоша абслугоўвае паўны населены пункт.

Арганізавана праходзіць месячнік кнігі ў Даржэўскім, Крунскім, Слаўцкім, Ка-

пыльскім раёнах Мінскай вобласці. На кніжных базарах быў вялікі выбар палітычнай, сельскагаспадарчай і мастацкай літаратуры. Толькі ў пяці раёнах было прададзена на 35 тысяч рублёў літаратуры. У Крунскім раёне работнікі МТС набылі 18 сельскагаспадарчых бібліятэк. У раёнах Рэспублікі прададзена 7.500 бібліятэк для старшын калгасаў, бригадараў і спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

Вялікі пошук на выбарчую літаратуру. За апошнія дні студзеня сістэмай «Саюздрук» прададзена 300 тысяч экзэмпляраў Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет ССР, 250 тысяч экзэмпляраў Канстытуцыі ССР, 150 тысяч экзэмпляраў дэкрэта таварыша Сталіна аб працэце Канстытуцыі і інш.

І. АБАДЭНКА.

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР

Па ўсёй краіне адбываюцца многалюдныя сходы працоўных, прысвечаныя вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР. На гэтых сходах рабочыя, калгаснікі, савецкія інтэлігентныя гавораць аб вельмі важных поспехах, якіх дасягнуў наш народ пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада, аб сваёй любові і адданасці Радзіме і партыі. Савецкія людзі адзідушна падтрымліваюць палітыку Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада, якая накіравана на палітычнае абсталяванне і культурнае ўзроўню ўсіх народаў нашай вялікай сацыялістычнай краіны.

На перадвыбарчых сходах працоўныя вылучаюць кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР лепшых сяноў і дачок нашага народа.

З вялікім уздымам праходзіць сходы ў Маскве, Ленінградзе, на Украіне, у Латвіі, Грузіі, Літве і іншых брацкіх рэспубліках. З выключэннем адзінадушнага кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР вылучаюцца кіраўнікі партыі і ўрада, знаціныя людзі рабочага класа, калгаснага сацыяліста, савецкай інтэлігенцыі, прадстаўнікі ўсіх нацыянальнасцей нашай краіны.

Працоўныя Беларусі адзідушна назвалі сваімі кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоў-

нага Совета СССР верных левіндаў — кіраўнікоў партыі і ўрада таварышаў Георгія Максіміліянавіча Маленкова, Вячаслава Міхайлавіча Молатава, Нікіту Сяргеевіча Хрушчова, Клімента Ефрэмавіча Варашылава, Нікалая Алесандравіча Булганіна, Лазара Майсеевіча Кагановіча, Анастасію Іванавічу Мікіяна, Максіма Захаравічу Сабурова, Міхаіла Георгіевічу Перухіна, Нікалая Міхайлавіча Шверніка.

Рабочыя, калгаснікі і служачыя рэспублікі назвалі сваімі кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР кіраўнікоў партыі і ўрада рэспублікі, стаханавцаў прадпрыемстваў, наватараў сельскагаспадарчай вытворчасці, дасячоў навукі і культуры.

Сярод названых кандыдатаў першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі Нікалай Сямёнавіч Патоліцаў, Старшыня Совета Міністраў БССР Кірыл Трафімавіч Мазураў, Старшыня Праўдзіума Вярхоўнага Совета БССР Васіль Іванавіч Калозь, сакратар ЦК КПБ Нікалай Яфрэмавіч Аўхімовіч і Цімафей Сазонавіч Гарбуноў, сакратар ЦК ЛКСМБ Пётр Міронавіч Машараў, камандуючы Беларускай Ваеннай Акружай Маршал Савецкага Саюза Сямён Канстанцінавіч Тімашэнка.

Кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага

Совета СССР вылучаны майстар цаха завода «Гомсельмаш» Вікенціў Раманавіч Нарбутавіч, бригадзір першай трактарнай бригады Рудабельскай МТС Галеўскага раёна Віктар Мітрафанавіч Багандаў, старшыня калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна Герой Савецкага Саюза Кірыл Пранолавіч Арлоўскі, перадавая работніца фанернага цаха Ваўруцкага фанерна-дравапрацоўчага камбіната Аляксандра Манараўна Ушава, аграном калгаса імя Молатава Веткаўскага раёна Еўдакія Паўлаўна Генчарова, калгасніца сельскарабей імя Сталіна Бераставіцкага раёна Меланія Іванавна Каленна, дырэктар Ваўкавыскай МТС Васіль Герасімавіч Зубкоў, старшыня Мінскага гарадскога Совета дэпутатаў працоўных Канстанцін Наумавіч Длугаўскі, аспіцыяналь калгаса імя Калініна Нясвіжскага раёна Ольга Канстанцінаўна Нілі, званатная дзярка калгаса «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна Елена Івановна Болыская, перадавая работніца Аршанскага ільновымбіната Ніна Івановна Ячменева і іншыя.

Сярод дасячоў культуры і навукі кандыдатамі названы народны паёт БССР Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч (Януб Колас), народная артыстка Саюза ССР Ларыса Памелёўна Алесандраўская і прэзідэнт Акадэміі навук БССР Васіль Фёафілавіч Кузьміч.

Выданне выбарчай літаратуры і плакатаў

Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпускае масавым тыражом літаратуру і плакаты, прысвечаныя выбарам у Вярхоўны Совет СССР. Вышла ў свет на беларускай мове Канстытуцыя ССР, Палажэнне аб выбарах у Вярхоўны Совет СССР, брашура пра Краўчынкі «Комуністычная партыя Савецкага Саюза — кіруючая і накіруючая сіла Савецкага Саюза».

Здадзены ў друку матэрыялы для далучэння да тэмы «Барацьба Комуністычнай партыі за павышэнне матэрыяльнага і культурнага ўзроўню савецкага народа» і іншая выбарчая літаратура. Рыхтуюцца да друку некалькі каларовых плакатаў і лозунгаў, прысвечаных гэтай азнаменнай падзеі.

Акруговыя перадвыбарчыя нарады

У Маскве, Ленінградзе і іншых гарадах краіны адбываюцца акруговыя перадвыбарчыя нарады прадстаўнікоў працоўных. Яны праходзіць у абстаноўцы вялікага палітычнага ўздыму, дамагчыся агульнага свецкага народа вакол Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада.

Акруговыя перадвыбарчыя нарады адзі-

Пісьменнікі-агітатары

Частымі гасцамі ў інтэрнатах і кватэрах рабочых мінскіх электрастанцый былі пісьменнікі-агітатары, якія праводзілі агітатыва-масавую работу сярод выбаршчыкаў. Тут за апошні час праведзены гутаркі аб правах і абавязках савецкіх грамадзян, аб выбарчай сістэме ў Савецкім Саюзе, а таксама прагаваны лекцыі аб трохсотгоддзі з дня ўз'яднання Украіны з Расіяй.

Заўтра агітатываў Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР арганізуе для сваіх выбаршчыкаў агітатывы вечар, дзе пісьменнікі раскажуць аб поспехах і задачах беларускай літаратуры, прагавяць свае новыя творы.

Актыўную работу праводзіць агітатары А. Міронаў, Р. Ніхай, Л. Шапіра, Я. Герцавіч, І. Сіцкоў, Я. Васіленак і другія.

ПА РЭСПУБЛІЦЫ

У ПОЛАЦКІМ КРАЯЗНАУЧЫМ МУЗЕІ

Пасля пераабсталявання і расшырэння зноў адкрыты Полацкі краязнаўчы музей. У ім упершыню створаны аддзел «Вялікая Айчыная вайна Савецкага Саюза 1941—1945 гг.» і «Прырода».

Экспанаты аддзела пасляваеннага сацыялістычнага будаўніцтва паказваюць рост прамысловасці і сельскай гаспадаркі Полаччыны. Раздзел «Сельская гаспадарка» прысвечана прапагандзе вопята перадавікоў, якія штогод атрымліваюць устойлівы ўраджай. Тут экспануюцца партрэты Герояў Сацыялістычнай Працы.

Увагу наведвальнікаў музея прыцягвае стэнд «ГЭС «Дружба народаў».

Экспанаты новага аддзела раскажваюць аб партызанскім руху. Тут шырока прадстаўлены рукапісы, дакументы, фатаграфіі, зброя. Асаблівай увагі заслугоўвае экспанат — падпольная друкарня газеты «Большэвіцкі шлях» — орган Полацкага пад-

С. ШАІРКА.

ЛЕКЦЫІ І ДАКЛАДЫ ДЛЯ НАСЕЛЬНІЦТВА

Звыш ста прадзвіжчых членаў налічвае Пастаўскае раённае аддзяленне Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў. У Таварыстве ўваходзіць наступныя, урачы, спецыялісты сельскай гаспадаркі, партыйныя і савецкія работнікі, перадавікі калгаснай вытворчасці. На працягу мінулага года на прадпрыемствах, у МТС і калгасах членамі Таварыства прагавана звыш 900 лекцыяў і дакладаў.

Асабліва часта выступаюць перад працоўнымі членамі Таварыства: ветэрынарны ўрач Вілкіны, загадчык навуковай часткі Пастаўскай сярэдняй школы Вані, дырэктар Грудзёўскай няпоўнай сярэдняй школы Палакевіч, дзіцячы ўрач Беккер і іншыя.

А. КУРЛОВІЧ.

Маладзечанская вобласць.

ТЭАТРАЛЬНЫ КАЛЕКТЫВ ШКОЛАЗАВОДА ІМЯ СТАЛІНА

Драматычны калектыў клуба школазавода імя Сталіна папоўніў свой рэпертуар спектаклямі «Паўлінка», «Жыццё пачынаецца зноў», «Вас выклікае Таймыр», аднаактоўнымі п'есамі. Калектыў выступаў у Чэчэрскім, Добрушскім і іншых раёнах, а таксама ў падшэфным калгасе імя Сталіна.

Нядаўна самадзейныя артысты паказалі прэ'меру «Вяселле з пасагам».

Спектакль прагледзелі калгаснікі падшэфнага калгаса імя Сталіна.

Гомель.

ПЯТАЯ ГРАМАТА

Калгаснікі Свіслацкага раёна Гродзенскай вобласці любяць калектыў мастацкай самадзейнасці калгаса імя Алесандра Неўскага, які з'яўляецца старэйшым у раёне.

За актыўны ўдзел у раённым аглядзе калектыву і яго кіраўнік т. Благушына ўзнагароджаны пахвальнай граматай і падарункамі ад абласнога Дома народнай творчасці. Гэта ўжо пятая грамата калектыва.

А. СУХОЦКІ.

ДРУЖБА СТУДЭНТАУ З ТЭАТРАМ

З кожным годам умацоўваецца сувязь брэсцкіх студэнтаў з калектывам тэатра імя Ленінскага комсамола Беларусі. Студэнты прагледзелі «Старонку жыцця» В. Розова, «Калы Яснога возера» Ц. Салдара, «Маскарад» М. Лермантава, «Ракі» С. Міхалкова. Часта наладжваюцца абмеркаванні спектакляў.

У часе канікул рэжысёр Г. Волкаў раскажваў студэнтам аб тым, як ствараецца спектакль, азнаёміў іх з асноўнымі палажэннямі «сістэмы» К. Станіслаўскага.

Н. РЫБАКОЎ.

НОВЫ КЛУБ

Нядаўна члены сельгасарцелі «Першае мая» Странянскага сельсавета Дзяляўскага раёна здалі ў эксплуатацыю новы клуб. У ім ёсць гледзельная зала на 200 месцаў, пакой для бібліятэкі і работы гуртоў, зааказваюцца абсталяванне кіноапаратнай. У дзень адкрыцця клуба калгасны драматычны гурток, якім кіруе Уладзімір Пылюко, паставіў п'есу «Прымакі» Які Купала, а танцавальны калектыў выканаў народныя танцы «Крыжакі», «Кравякы» і іншыя.

З вялікай цікавасцю калгаснікі праслухалі выступленні хора.

СЁННЯ ў НУМАРЫ:

Першая старонка. Л. Ліпенка. — Народная творчасць Савецкай Украіны.

М. Калачынскі. — Праз 300 год (верш).

Трэцяя старонка. С. Алесандравіч. — Праўда і праўдападобнасць. О. Шкапскі. — Майстар сцэнічнага характару. В. Цімафеева. — Леон Кручкоўскі.

Чварцвертая старонка. Б. Бур'ян. — Чэхаўскі спектакль. Абмеркаванне альманаха «Савецкая Отчизна».

Агляд мастацкай самадзейнасці

У Гродна закончыўся гарадскі агляд мастацкай самадзейнасці. З поспехам выступілі на аглядзе харавыя калектывы арцелі «Адраджэнне» і «Чырвоная звазда», горахарчпрамгандлю і іншы.

Большага месца было чакаць ад харавых калектываў сельскагаспадарчага і педагагічнага інстытутаў. У невялікім па сваім саставе хоры сельгасінстытута (кіраўнік Ляшэўка) няма аладжанасці, нізкая культура выканання. Не вырае у творчых адносінах і добры харавы калектыў Педінстытута (кіраўнік Гільдэн). Ніжэй сваіх магчымасцей выступілі калектывы фізкультурнага тэхнікума, Абшчэаўскага, табачнай фабрыкі і іншых прадпрыемстваў і ўстановаў.

Значна больш у гэтым годзе было прадстаўлена на аглядзе драматычных калектываў. Становіць з'ява і ў іх рабоце трэба лічыць тое, што некаторыя з іх сталі пераходзіць ад выканання невялікіх аднаактоўных п'ес да паставіў «драматычных твораў». Заслужана высокую адзнаку атрымала на аглядзе гурток кандыдэнтска-афіцыйнай фабрыкі, які паставіў п'есу Я. Купала «Паўлінка». У выніку доўгай і настойливай працы над спектаклем калектыву ўдалося дамагчыся даволі арыгінальнага ўвасаблення ідэйнага амету жыццерадаснай камедыі. Іншыя паставіўкі не вызначаюцца самастойнасцю.

Нікакі крытыкі не вытрымлівае, напрыклад, паставіўка п'есы Б. Габарова «Юнацтва бальбоў» (драмгурток сельскагаспадарчага інстытута, кіраўнік — артыст абласнога тэатра Е. Аўчынінкі), а таксама дзве невялікія паставіўкі гуртка прафсаюза дзяржстановаў, якія на аглядзе не пакінулі ніякага ўражання.

Бадай самай высокай адзнакі заслугоўвае танцавальны ансамбль клуба чыгуначнікаў (кіраўнік Сарокін), які выконваў танцы народаў нашай краіны.

Упершыню на аглядзе выступалі духавыя аркестры. Іх было нямнога — усяго тры. І перавагу трэба аддаць музыкантам рамеснага вышляшчана № 14. Выкананы імі творы сведчаць аб сур'ёзнай, удумавай рабоце кіраўніка Логінава.

На жаль, на аглядзе выступіў толькі адзін аркестр народных інструментаў — школы машыністаў чыгуначнікаў.

Вось ужо некалькі год як перастаў існаваць самадзейны калектыў на адным з буйнейшых прадпрыемстваў горада — суконным камбінате. Такі-ж аёс нашатак і гурток мастацкай самадзейнасці на шклозаводе, мэблевай і абутковай фабрыках, у літаграфіі і на іншых прадпрыемствах горада. А гэта гаворыць, перш за ўсё, аб тым, што адрэс культуры горняклянка не прыняў належных мер да аднаўлення работы самадзейнага гуртка, што існавалі раней.

Многія кіраўнікі самадзейнасці (Дзяшанка, Скабароў, Вацан) мала патрабавальныя. Яны не дамагаюцца ансамблевага выканання, дапускаюць іншы раз неадаравальнае скажэнне мелодыі музычнага твора.

Адной з прычын нізкага ўзроўня многіх паказаных на аглядзе нумароў з'яўляецца тое, што асобныя кіраўнікі бярдуца адразу-ж за некалькі самадзейных калектываў. З падобнай практыкай трэба рашуча пакочыцца, тым больш, што ў горадзе даволі кваліфікаваных кадроў, адоўных узначальніц асобы калектываў.

Недахопы ў развіцці мастацкай самадзейнасці шмат у чым тлумачацца тым, што адрэс культуры горняклянка і абласны Дом народнай творчасці працуюць без належнай сувязі, паміж імі няма цеснага дэлавога кантакта. Аб гэтым гаворыць хоць-бы той факт, што работнікі Дома народнай творчасці амаль не прынялі ніякага ўдзелу ў арганізацыі гарадскога агляду. Не аказваюць штодзённай дапамогі самадзейным калектывам і работнікі прафесійнага мастацтва.

У Гродна ёсць усе ўмовы для таго, каб падняць ўзровень развіцця мастацкай самадзейнасці, надаць ёй сапраўды масавы характар.

Н. ПАХІЛКА, П. МАКАЛЬ.

Гродна

Гастролі М. П. Максакавай

У Мінску пачалася гастроль народнай арцэсткі РСФСР, лаўрэата Сталінскай прэміі Марыі Петруўны Максакавай (мадэ-сатрана).

Разам з Максакавай у канцэртах прымаюць удзел артыст Л. Адамчы (віяланчаль) і Д. Лернер (рады).

<

Майстра сцэнічнага характару

(Да пяцідзясяцігоддзя з дня нараджэння Г. А. Качаткова)

Да намесніка міністра Карпа Карпавіча прыехаў яго бацька, — стары муляр-пенсіонер. Перад ім яго сын. Задаволенасцю і ўпэўненасцю лаявае ад сынавай фігуры. Рантам чуюцца тэлефонны званок, і паступова хмурыцца твар Карпа Карпавіча: радаснае ажыўленне змяняецца грывасай неадвальнасці, у голасе с'яўляюцца разкіс сыхаватыя ноткі, Карпа Карпавіч гаворыць зняважліваю тыхраду па адрасу нейкага «крытыкана» і в грукатам кладзе трубку.

Наступнае няёмкае пауза, бацька адварнуўшыся ад сына, гаворыць: «А я не думаў, што міністры лаюцца».

Так пачынае Грыгорый Аляксеевіч Качаткоў сваю ролю Карпа Карпавіча ў спектаклі «Не называючы прозвішчаў» па п'есе украінскага драматурга В. Мінка ў Дзяржаўным рускім драматычным тэатры БССР.

Крок за крокам, дакладна і паслядоўна раскрывае акцёр перад глядачом унутраны свет чалавека, які заспакоіўся і заграў у рудзіне абывацельшчыны і мяшчанства.

Карпа Карпавіч з задавальненнем ідзе басанож па дворыку, прысаўшы, нарэшце, у родную Захляпанку. З вялікай пелінай гаворыць аб гэтым самым дворыку, дзе вырас, нарадзіўся і бетаў калісці ў зрэбных шпонах. З годнасцю глядзіць на смену, што адбываецца ў роднай вёсцы, якая і называецца дзюперне Захляпанка, а Ясныя Зоры. Нагаджаючы ўсё гэта, мы верым у сапраўднае добрае мінулае Карпа Карпавіча. І гэтым больш крыўдна становіцца за гэтага чалавека, які ўнутрана апусціўся, сілачэй на лаўрах, непрыкметна для сябе апынуўся на паваду ў сваёй багатунай жанкі — «саўгародскай шалахавасці» і спецчанай дачкі. Стаўшы мешчанінам-абывацелем, ён абораўраўцаўся.

І тым ярчэйшая тая жорстка маральная катастрофа, якую церціць у канцы Карпа Карпавіч.

Перад намі паўстае яркі сатырычны, глыбока праўдзівы вобраз, створаны акцёрам.

А вось яшчэ адна роля — Чарнуха, начальнік будаўнічага трэста, у п'есе В. Палесскага «Што пасеем, тое і пажнем». Таксама проста і перааналына, не звартаючыся ні да якіх вонкавых прыёмаў стварэа Качаткоў вобраз беспринцыповага дзялягі і звадыша. Характар яго, рэальна адчуваецца, шматгранны. Яго Чарнуха энергічны, напоўнены, дэславы, але гэтыя самы на сабе надронны якасці ператраўраўца ў сваю супрацьлегласць, таму што накіраваны яны толькі на забяспечанне асабістага добрабыту.

Вось Чарнуха ў сябе дома, у кватэры, якая абстаўлена з ганнай прэтэнзіяй на раскошу. Ён абклаў сябе навокал кнігамі — яго прымушаюць вучыцца. Навошта? — с'яўляецца Чарнуха-Качаткоў. «Новае перамога, дык чаго-ж нам надрывацца, калі даказана, што новае перамога?» — гаворыць ён, і мы бачым духоўнае ўбоства, тупасць і пошласць гэтага спрытнага дзялягі. Чарнуха хітрыць, выкручываецца, паклёпнічае, але ўсё яго хітрыкі пераляць крах перад нашай рэчывнасцю, перад жыццём.

Выключная праўдывасць, прастата і глыбокая шчырасць — якасці, якія характарызаваюць талент Г. Качаткова як артыста.

Мы гаварым аб двух вобразах сатырычнага плана, дзе акцёр дасягае вялікай вострыні выкрывальнай сілы.

А вось яго Гаду — матрос-большавік з п'есы Б. Лаўрэнава «Разлом», якая спра-

Л. Кручынскі

вадзіва ўвайшла ў залаты фонд савецкай драматургіі.

З якой пелінай і шчырасцю малюе Г. Качаткоў высокую маральную чысціню свайго героя, яго імкненне да ведаў, яго нязломную мэтанакіраванасць рэвалюцыйна-рабальшэвіка ў сценах в Тэатры Берсеневай — дачкой капітана крэйсера «Зара». А на караблі саход матроскай масы гэта — сапраўдны народны ваяк, кіраўнік, арганізатар і разам з тым такі просты, зразумелы і ўсім даступны чалавек.

Г. Качаткоў удумлівы і патрабавальны мастак. Прыкладам гэтага можа служыць яго работа над роляй інжынера Цыганова ў п'есе М. Горькага «Варвары».

Ад спектакля да спектакля ўдасканалвае і патрыбуае Г. Качаткоў ролю Цыганова. Вось ён размаўляе з Лідай Багаўскай, якая дакарае яго за тое, што ён споймае збэшчанага недарэчным бадзькоўскім выхаваннем Грышку — сына гарадскога галавы купца Рэздубова і маладзенькага чыноўніка паштовай канторы Драбязкіна, і з агідным смыхком гаворыць: «А прымае, ведасце, рабосціць гэтых двух парасят». Страшэннай спустошанасцю і цынзізмам павявае ад качаткоўскага Цыганова. Дурман алкаголю і рабосчыванне ўсіх, хто яго акружае, — вось адзіны радасці гэтага «носбыта культуры».

Складаны творчы шлях Г. Качаткова. За яго плячым не адзін дзесятка ролей, сярод якіх Шадрын ў «Чалавек з ружжом» Н. Пагодына, Лістрат у «Зямлі» Н. Вірты і іншыя.

Ведаюць і любяць Г. Качаткова глядачы Беларусі і Мінска. Прапоўныя Ленінскага раёна г. Мінска аказалі Г. Качаткову высокі давер, выбраўшы яго дэпутатам Раёнага Савета дэпутатаў працоўных. Высокую ацэнку грамадскай сустрэла работа артыста ў час апошніх гастрольей тэатра ў Львове і Ленінградзе. Сталым і сфарміраваным майстрам увайшоў Г. Качаткоў у творчае жыццё Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР.

Калектыв тэатра і грамадская арганізацыя адзначаюць 50 год з дня нараджэння і 30 год сцэнічнай дзейнасці народнага артыста Узбекскай ССР Г. Качаткова, які знаходзіцца ў росквіце творчых сіл і створыць яшчэ нямала яркіх сцэнічных вобразаў.

О. ШКАПСКІ,
артыст Дзяржаўнага рускага тэатра БССР.

Лаўрэаты міжнароднай Сталінскай прэміі міру

Леон Кручынскі

Старшыня Саюза польскіх пісьменнікаў Леон Кручынскі ў 1950 годзе ў гонар «Трыбуна людю» пісаў аб тым, якім павінен быць сапраўдны народны пісьменнік, пісьменнік новага тыпу. «Новую функцыю пісьменніка» Кручынскі вызначыў назвай «грамадскай актыўнасці». Пісьменнік, гаворыць Кручынскі, павінен сваімі творами змагацца «за будаўніцтва новых форм жыцця, новай сацыялістычнай культуры і новага сацыялістычнага чалавека».

Якраз такім змагаром за новае жыццё і с'яўляецца сам аўтар гэтых слоў. Ён адзін з выдатных польскіх празаікаў, драматургаў, публіцыстаў, уся велізарная дзейнасць якога — літаратурная і грамадская — служыць народу.

Першы буйны твор Л. Кручынскага «Кардын і хам» (1932 год) прынес пісьменніку шырокую папулярнасць. Цікава, да кнігі малавядомага тады аўтара тлумачылася і перш за ўсё рэзкай сацыяльнай завостранасцю і навізнай тэмы. «Кардын і хам» — гістарычны раман аб падзеях, якія адбыліся напярэднімі паўстаўна 1830 года. У аснову твора ўзяты мемуары выскочкага настаўніка Каціміра Дзячынскага. Кручынскі ў прадмове да рамана ўказваў, што яго больш за ўсё зацікавіла «ярка выяўлена класавая свядомасць аўтара (мемуараў. — В. Ц.)». Якраз гэты момант с'яўляецца тым актуальным асянем, якое оживае гістарычную тэму кнігі з сённяшнім днём.

Наступны раман Л. Кручынскага «Паўлішавы пер'» быў таксама прысвечаны сацыяльнай тэматыцы. Як і ў напярэднім рамане, сіматны аўтара на баку абядоленанага селянінства. У сляні нараджаецца мара аб народнай, дэмакратычнай Польшчы, але ім нічо не вядомаму шляхі да ажыццяўлення гэтай мары.

Ва ўмовах 30-х гадоў абодвы гэтыя раманы Кручынскага заклікалі польскага чытача непаўднёць прыгнёт і дэспатызм пануючых класў. Яны былі смелымі выступленнямі пісьменніка, які зрабіў сур'ёсны ўклад у развіццё прагрэсіўнай польскай літаратуры.

Лобач в літаратурнай дзейнасцю Леон Кручынскі аддаваў многа часу і непаўднёму ўдзелу ў грамадскім жыцці. Ён быў рэдактарам грамадска-налітычнага часопіса «Літаратурны бюлетэнь», у 1936 годзе быў дэлегатам Усепольскага кангрэса ў Львове ў абарону міру. У гэтыя-ж гады ён піша рад публіцыстычных артыкулаў, сабраных у зборніку «У атмасферы дыктатуры», і брашуры («Чалавек і штодзённасць», «Чаму я с'яўляюся сацыялістам»).

Паміж 1938 годам, калі былі напісаны артыкулы «У атмасферы дыктатуры», і вызваленнем Польшчы прайшло пяць в лішнім год, праведзеных Кручынскім у гітлераўскіх лагерах ваяннапалонных. Гэтыя цяжкія гады не оламалі волю пісьменніка, а, наадварот, загартавалі яе. Усё гэта зусім заканамерна прывяло пісьменніка ў 1945 годзе ў рады Польскай рабочай партыі.

У 1945 годзе пісьменніка выбіраюць дэпутатам Краёвай рады народовай, праз два гады — дэпутатам сейма. Вялікую работу вядзе ён, працуючы намеснікам міністра культуры і мастацтва новай, народнай Польшчы. Л. Кручынскі прымае ўдзел у падрыхтоўцы і скліканні Врэдлаўскага Міжнароднага кангрэса дзяюў культуры ў абарону міру. «Кангрэс у Врэдлаве, — гаворыў Кручынскі, — гэта акт мабілізацыі ўсіх духоўных і маральных сіл народных мас супраць сіл

знішчэння і чалавечкаабойства, якія напона адраджаюцца.

Врэдлаўскі кангрэс — гэта дэманстрацыя адзінай сапраўды добраі і сапраўды свабоднай волі—волі супраціўлення аду».

Л. Кручынскі прымае ўдзел у рабоце Сусветных кангрэсаў прыхільнікаў міру ў Парыжы і Варшаве. З 1950 года пісьменнік становіцца членам Сусветнага Савета Міру. Выбраны ў 1949 годзе старшынёй Саюза польскіх пісьменнікаў, ён вядзе вялікую арганізацыйную работу.

Сваю літаратурную творчасць, таксама як і грамадскую дзейнасць, Л. Кручынскі пасля вайны цалкам прысвечана высакорнай маде — барацьбе за мір, дэмакратыю і пабудову сацыялізма ў Польшчы. Яго п'еса «Помста» (1948 г.) першай у польскай літаратуры адлюстравала класавую барацьбу ў новай Польшчы.

Вялікі поспех на радзіме і за яе межамі мела другая п'еса Л. Кручынскага — «Немцы», напісаная ў 1949 годзе. Пісьменнік, які правёў за калючым драмат фашысцкіх канцэнтрацыйных лагераў больш пач год, зусім аб'ектыўна папышоў да наказу Германіі. Ён паказаў, што «сапраўдны фронт сучаснай барацьбы за лёс міру праходзіць не паміж народамі, а праз народ — так што ў Германіі ён праходзіў і дзюер праходзіць паміж дэмакратыям і фашызмам ці неафашызмам, паміж мірам і вайной». П'еса была настаялена многімі тэатрамі свету — у Парыжы, Берліне, Вене, Празе, Лондане, Сафіі, Рыме, Хельсінках, Токіо.

Сваёй п'есай Л. Кручынскі даводзіць, што ўсе сумленныя людзі непаўбежна прыдуць у рады змагароў за мір. П'еса гэта, як і ўсе астатнія творы пісьменніка, кліча змагацца за мір, за дэмакратычную Германію. Якраз таму твор Кручынскага карыстаецца поспехам у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. На сцэнарыю Кручынскага тады быў створаны кінофільм «Історыя адной сам'», які абыйшоў і савецкія экраны. Зусім нядаўна пісьменнік напісаў новую п'есу — «Юліус і Этэль», прысвечаную лёсу нявінна пакараных у ШПА супрацьў Рабсберга.

У апошні гады Леон Кручынскі выступіў в радам артыкулаў, якія часткова сабраны ў зборніку «Сустрачы і супастаўленні» (1950 г.). У 1952 годзе ён выдаў брашуру «Права на культуру».

Як дзюер міжнароднага руху прыхільнікаў міру, Кручынскі пабываў у многіх краінах Еўропы, тры разы быў у Савецкім Саюзе, у 1949 годзе наведаў Амерыку. І ў сваіх артыкулах ён параўноўвае гэтыя два светы — свет сацыялізма і свет капіталізма. Польскі публіцыст пераканальна паказвае неперажоўную сілу лагера сацыялізма, на чале якога стаіць Савецкі Сюз — «другая радзіма для ўсіх людзей эпохі, якія вераць у сфармуліраваныя гэтай эпохай ідэалы прагрэсу, брадтва і справядлівасці». Артыкулы Кручынскага — гэта палымьяны вакалік да ўсіх народаў змагацца супраць інтрыг падпалчыкаў вайны, адбываць «любові спробу парушыць мір».

Глыбока ўсхваляваны весткай аб прысуджэнні яму міжнароднай Сталінскай прэміі міру, Леон Кручынскі ў гутарцы з карэспандэнтам «Правды» сказаў: «Гэта найвышэйшая ўзнагарода, якую наогуд можа атрымаць пісьменнік і грамадскі дзеяч...».

Леон Кручынскі гаворыць: «Воля народаў да міру неперажоўна. Вайны не будзе, калі мы ўсімі даступнымі нам сродкамі будзем рашуча змагацца за мір...».

В. ЦІМАФЕЕВА,
кандыдат філалагічных навук.

Новыя работы беларускіх графікаў

На апошняй Рэспубліканскай выстаўцы мастацтва былі экспанаваны новыя работы беларускіх графікаў С. Раманава, Н. Галоўчанкі, Л. Лейтмана, С. Геруса і другіх.

Вялікую цікавасць у глядачоў выклікалі ілюстрацыі Н. Чурабы (Брэст) да апавесці Янкі Брыля «У Забалоці дзюе». Шматлікія замалёўкі і эцюды, зробленыя да гэтых ілюстрацый, сведчаць аб значнай культуры мастака і добрым веданні жыцця, якое ён занатаваў у графічнай сцюе.

Найбольш яркая з гэтай серыі «Надзея на ўсход». Надзвычай выразная постаць хлопчыка-парабка, які стаіць побач з панурым канём. Погляд хлопчыка скіраваны на ўсход, з ім звязаны ўсё яго спадзіванні.

Малюнк Н. Чурабы дапамагаюць яшчэ глыбей успрыняць змест апавесці і яе вобразы.

Цікавыя малюнк маладых мастакоў А. і С. Ткачовых да пэмы С. Шчыпачова «Паўлік Марозаў».

На адмыках: зверху — ілюстрацыя Н. Чурабы «Надзея на ўсход», знізу — ілюстрацыя братаў Ткачовых «Хлебны абоз».

Фото І. Салавейчыка.

У Аршанскім раёне

Новы кінатэатр

У Оршы закончылася будаўніцтва новага кінатэатра па вуліцы Леніна. Гэты прыгожы будынак з калонамі выдатна паляпшае архітэктурнае аблічча цэнтральнай вуліцы горада. Прасторнае фойэ, зручнае памяшканне для буфета, чыталыня ствараюць добрыя ўмовы для адпачынку глядачоў. Дзяржаўная бібліятэка набыта новая прыгожая мэбля.

У калгасным клубе

Нядаўна ў сельгасарцелі імя Молатава Якаўлевіцкага сельсавета пабудаваны новы калгасны клуб. Памяшканне добра аформлена. На сценах — партрэты кіраўнікоў партыі і ўрада, лозунгі і плакаты. У пакоі адпачынку ёсць шаўкі, шахматы, даймо і б'яльяд.

У клубе рэгулярна дэманструюцца кінофільмы, часта чытаюцца лекцыі і даклады. Днямі тут адбыўся літаратурны веча, прысвечаны 300-годдзю ўз'яднання Украіны з Расіяй.

Фільмы аб сельскай гаспадарцы

У раёне закончыўся кінофестываль навукова-папулярных фільмаў, прысвечаных развіццю сельскай гаспадаркі. Перад пачаткам сеансаў аграрыям і зоатэхнікі чыталі лекцыі. Больш чатырох тысяч калгаснікаў праглядзела сельгасгаспадарчыя фільмы.

Шэфская дапамога вёсцы

Работнікі і члены калектыва мастацкай самадзейнасці клуба чыгуначнікаў станцыі

Орша шэфтуюць над клубам калгаса імя Кірава Пішчалаўскага сельсавета. Два разы ў месяц чыгуначнікі выезджаюць у калгас з канцэртамі, дакладамі і лекцыямі. З дапамогай шэфў у калгасе створана бібліятэка-перасоўка.

У бібліятэцы ільнокамбіната

Чатыры гады назад на ільнокамбінате створана бібліятэка, якой прысвоена імя Горькага. Сёння ў ёй налічваецца 20 тысяч тамоў. Бібліятэка мае каля двух тысяч чытачоў. Кожны дзень яе наведвае да 200 чалавек. Частымі наведвальнікамі бібліятэкі з'яўляюцца токар т. Прыгуда, слесар т. Казлоў, ткачыка-стаханавік т. Гарбаўскай і многа іншых. У інтэрнатах камбіната ёсць 8 бібліятэк-перасовак. Праведзены канферэнцыі чытачоў па раману М. Бубенева «Белая бяроза» і па кнізе А. Мальцова «Югаслаўская трагедыя», рыхтуецца канферэнцыя чытачоў па раману Н. Рыбака «Пярэяслаўская Рада».

Выпсваюць газеты і часопісы

Радзё і газеты стала увайшлі ў быт рабочых і служачых соўгаса «Бабніччы». У соўгасе — свой радзёвузел. У кватэрах рабочых і служачых устаноўлена 80 радзё-кропак. Соўгасны пісьманосец Надзежда Залунка я штодзённа разносіць падпісчыкам соўгаса 222 экзэмпляры газет і штomesяц 12 экзэмпляраў часопісаў.

А. БАРАНАУ.

Чэхаўскі спектакль

Барыс БУР'ЯН

Упершыню ў Беларусі пастаўлена «Чайка» А. П. Чэхава. Гэта — знамянальная падзея.

... Павольна адкрылася заслона, на сцэну вышлі акцёры, загучалі знаёмыя словы, і непрыкметна агарнула гледча захапленне тым, што адбывалася ў маейту, дзе перакрываўся лёс вядомых чэхаўскіх герояў — Аркадзінай, Трыгалева, Ніны Зарэчнай, Трыгорына, Машы... Так, пачаўся спектакль.

Рэжысёр І. Папоў прачытаў п'есу, як твор пра талент і яго лёс у рускім грамадстве мінулага, і тэатр імя ЛКСМБ паказаў, якая гэта вялікая сіла — талент, калі ён адухоўлены высокай мэтай. Не могуць яго скарпыць нават самыя моцныя вятры жыццёвых няўдач. Талент гэты — Ніна Зарэчная.

Некалі К. С. Станіслаўскі заўважыў, што ён не бярэцца апісваць спектаклі па чэхаўскіх п'есах, бо такое апісанне немагчыма. Таму хочацца абмежаваць сябе ўказаннем на асобына станоўчыя рысы спектакля «Чайка» і на яго асобына прамохі.

А прамохі ў спектаклі ёсць.

Самы пачатак спектакля. Настаўнік Сямён Медведзенка спрабуе ўпэўніць Машу ў сваім каханні да яе. Акцёр В. Кандалаў — выдатна гэтай ролі — неадступна глядзіць на даўчыню праз пэнься, аспярожна пачынае размову з ёй, баючыся пакрыўдзіць. Ён гаворыць шчыра, бо ведае, што маю — самая горшая крыўда. Машы здаецца, што пачае ў імкненні да незвычайнага, там, куды імкнецца Трыплеў. Праўдзівыя словы Медведзенкі-Кандалава вяртаюць адухоўленую Машу на зямлю, дзе побач ідуць радасці і гора, і гора значна больш. Вос з Трыплевым Маша, мусіць, даглыла-б да запавятага берага радасці, і Медведзенка нешта мармыча пра штомесячную плату, якую атрымлівае настаўнік, пра спяганне падаткаў... Аргумента А. Астапенка на працягу спектакля паказвае, як у душы яе герані Машы не анікае журба і адзіноцтва. І — толькі. Ніякіх іншых адценняў пацудзіць, ніякіх іншых парыванняў. А побач з ёй такія сумныя вочы небаракі-застаўніка, які ўсё-ж не-не ды і лачне займае філасофій, сустрачае ціхай усмешкай чыстай-небудзь жарг, нават заспрацаюцца з «самой» Аркадзінай. Гэта асабліва падрабязна пазнучу аднастайнасць Машы-Астапенка.

Аднастайны ў спектаклі і Трыплеў, ролю якога іграе В. Уксусаў. Імяна «іграе». Акцёр чамусьці выбраў крыклівае і мітусню ў якасці адзіных рысаў трыплеўскага характару. У п'есе Трыплеў пад уздзеяннем перахытага наступова робіцца ўсё больш нервовым, нястрыманым, істэрычным. Ён пачынае крычаць і мітусяцца, калі, сутыкнуўшыся з падводнымі скаламі жыццёвага мора, аслабляецца на ўвесь свет і на самога сябе. У спектаклі-ж ён такі з самага пачатку і да канца. В. Уксусаў павінен звярнуць увагу на тое, як натуральна, проста і шчыра трымае ён сябе ў сцэне Трыплева з маці (тэатр дзея). Акцёр тады станае вразумелым, што сутнасць яго героя ірчай праяўляецца, калі Трыплеў, не стрымаўшыся, ратам нервова закрывае і адрозна схаваецца ў сабе, лачне вясці размову як мага чалавечы. У гэтай ролі прыкрыя і зусім недапушчальныя акцёрскія штამпы. В. Уксусаў часамі звяртаецца да таннай дэкламацыі, да вонкавата пабэрства, што супярэчыць усім звышам самага Трыплева аб рудіне і шалоне, які яшчэ пануюць, на яго думку, на ўсім рускім мастацтве.

Недаравальныя акцёры і наступныя «спэцічныя прыстасаванні»: Ніна Зарэчная ўпамінае пра цудоўныя апавадванні Трыгорына, якога яна вельмі паважае. У адказ Трыплеў-Уксусаў амаль істэрычна, са славыным шэнтам вымаўляе: «Не ведаю, не чытаў», дэманструючы тым самым свае адносіны да Трыгорына-пісьменніка і чалавека. Зразумела, чула Ніна Зарэчная, якой яе паказвае актрыса Т. Канававала, павінна была-б нешта адказаць на такі істэрычны шэнт, але... тады прышлося-б іграць не тое, што напісана ў п'есе.

На гэта звяртаеш увагу, калі бачыш ватхнёвую і гранічна праўдзівую ігру Т. Канававалай. Яе Ніна Зарэчная ў першых трох дзеях успрымаецца такой, якім уяўляецца гэты цудоўны вобраз па п'есе А. П. Чэхава. Вышла яна — і адрозна навокал нека пасвятлела. Колькі патраўчыі, думак, якую змену настрою бачым мы на яе адухоўленым твары! Ніна а захапленнем чакае спектакля, у якім яна будзе выступаць, хоць ёй і не зусім зразумела змест п'есы, што напісаў Трыплеў. Яна то сарамліва, то вясёлая, то імкліва, то стрыманая... Так, гэта натура, здораная талентам. Ёй уласціва тое, што вылучае з асяродка людзей сапраўдны талент — любоў да жыцця, з яго радасцімі і сумам, перакананне ў заўтрашнім дні, які павінен рана або позна прынесці шчасце. Ніна, якой яе іграе Т. Канававала, уасабілае сабой чэхаўскі ідэал чалавека, талент, які абавязкова выйдзе ў вялікі свет сапраўднага мастацтва, патрабнага і зразумелага.

Таму, што Трыплеў у спектаклі выглядае некалькі спроўчаным, а Трыгорына — сухаватым, Т. Канававала сустракае з пэўным цяжкасціямі. Яе Ніна чамусьці няма каго вахаць. А Ніна-ж у А. П. Чэхава — само каханне.

Трыгорына сыгран В. Сусленікавым некалькі абмяжавае і аднастайна. Калі В. Уксусаў у ролі Трыплева крыклівы і мітуслівы, дык В. Сусленікаў зацішны вонкава паказвае веліч напышліваю пажыцця Трыгорына. Самы звычайны ў штодзённым жыцці чалавек, які больш за ўсё захапляецца рыбай і лоўляй, раткам апынуўся наўмысна паважным! І што самае крыўднае, ён, пісьменнік з галавы да ног, а ў спектаклі выглядае... вынаючым літаратарам. Трыгорына у А. П. Чэхава гаворыць пра сваю творчасць некалькі іранічна і за гэтым хаваецца сціплы і патрабавальны мастак, які некалькі саромеецца сваёй славы перад чыстым позіркам Ніны Зарэчнай. В. Сусленікаў-жа выказвае словы Трыгорына аб пісьменніцкай працы простаінейна і нават грубавата. Пытаеш сябе: зашто паказала яго Ніна Зарэчная?

Трыгорына — чалавек бязвольны. Артём добра раскрывае гэтую рысу героя ў апошняй дзеі. У трох першых актах яму вярта адмовіцца ад маскі «паважнага» пісьменніка, накінутай ім на Трыгорына, і паспрабаваць больш тонка, удумліва, шчыра раскрыць унутраны свет чалавека сапраўды таленавітага, сціплага, патрабавальнага да сваёй працы. Тады яго ігра ў чацвёртай дзеі прагучыць мацней: калі-б гэтым таленту ды яшчэ і сілу духу, будзе думаць гледач, дык мусіць, Трыгорына быў-бы не звычайны ў руках Аркадзінай, а таварышам і вартым сядарожнікам Ніны Зарэчнай у пошуках сапраўднага мастацтва, па якім ён сумуе.

Як толькі В. Сусленікаў адуо сваім выкананнем ролі Трыгорына выкаліць у гледча падобны рэзюм. Т. Канававалай

будзе яшчэ лягчэй раскрыць душу Ніны Зарэчнай, сагрэтую каханнем, якое кліча яе на подзвіг.

Цікава, што В. І. Неміровіч-Данчэнка ў свой час пісаў, што руская інтэлігентная жанчына нічым не магла так сама-ахварна захапіцца ў мужчыне, як талентам. І захапленне Ніны-Канававалай падаецца якраз такім. Яна кахае талент Трыгорына, і каханне вучыць яе, узбагачае, натхняе.

Памяк трэцяй і чацвёртай дзей Ніна Зарэчная пражыла пакутлівае жыццё. Трыгорына пакінуў яе і вярнуўся да Аркадзінай. Памерла дзіця ў Ніны, Ніна адмовілася ад кахання Трыплева, былі поспехі і няўдачы на сцэне... Зразумела, што ўсё гэта адбілася на паводзінах дарослай Зарэчнай. Яна стала больш узмужыналай, удумлівай, хоць і заставае па-ранейшаму чыстай, імклівай, чулай. І гэтыя ранейшыя рысы Т. Канававала перадае ў чацвёртай дзеі, а новыя, набытыя Нінай у складанай жыццёвай барацьбе за сваё шчасце, толькі ўгадваюцца.

Вінаваты тут, відаць, і І. Папоў, які вельмі цяжка вызначыў акцёрскую задачу. Чаго Ніна Зарэчная прыходзіць у чацвёртай дзеі да Трыплева?.. Пабачыцца з чалавекам, які яе кахае, успомніць інаццтва і пачатак свайго лёсу?.. Магчыма, так. Аднак, здаецца, ёсць яшчэ больш значная прычына. Ніна Зарэчная перажыла шмат пакут і выпрабаванняў, і ёй неабходна паведаміць — цвёрда, упэўнена, удадана, — што на суперак усею яна будзе сапраўднай артэсткай сапраўднага Тэатра з вялікай літары. Аб гэтым яна і гаворыць у п'есе Трыплеву, дзея гэтага яна і прышла да яго. У спектаклі-ж Т. Канававала хутчэй вырашае папярэднія акцёрскія задачы — бачыцца з чалавекам, які яе кахае, і успомніць пра юнацтва, — забываючы пра галоўную задачу.

Калі актрыса данясе да гледча ўсю складаную гаму лачунцаў, якія прывялі Ніну ў апошні раз да Трыплева, дык больш акраслена будзе вызначана прычына самагубства Трыплева: не ўдалося каханне, не ўдалося творчасць, няма выхадца пацаца — смерць... У спектаклі-ж самагубства Трыплева успрымаецца пераважна, як самагубства «за няўдалага каханя, аб якім напаміны яму прыходзіць Ніна Зарэчная. Трыба В. Уксусаўу менш крыкліва гаварыць у чацвёртай дзеі і пра талент Трыгорына, бо тут Трыплеў асецоўвае, што ён сам паабяўляе сапраўднага таленту і не столькі абурэцца супраць трыгорынскага поспеху, колькі робіць страшныя, жудасны для сябе вывад. Прыходзіць Ніна і — апошняя кропля перапоўніла чашу, ратунак ад роспачы — куля.

Мы знарок спыніліся на прамохх спектакля «Чайка» А. П. Чэхава. Увогуле ён вельмі ўдалы, а ў асобных месцах мастацкі дасканалы, і хочацца верыць, што тэатр будзе калатліва расціць спектакль.

Удачы спектакля спрыяе ансамбль выканаўцаў. Пранікнёна іграе ролю Ірыны Нікалаўны Аркадзінай А. Качаткова. Ёй асабліва ўдаліся сцэны, дзе Аркадзіна паказвае сябе жорсткай маці і сестрой, якая не жадае нічога зрабіць для сына і брата, патрабуючы ўвагі толькі да сябе. Побач з Нінай Зарэчнай, спачатку ўзорам для яе, потым яе саперніцай і, нарэшце, таварышам на спэцічнай дзейнасці, праходзіць Аркадзіна. Таленавітая яна актрыса ці не? У Брэсце яе іграюць таленавітай і самааказанай. Гэта і правільна. Адно неапрамае: рэжысёр часта так будзе мі-

зансэцну, што Аркадзіна — А. Качаткова, амаль не глядзіць у вочы суб'едніка і вымушана накіроўваць позірк у глядзельную залу. Некаторыя яе словы і сказы гучаць, як механічныя вымаўленне загады вымагае ёй адказу.

Удумліва паставіўся да ролі Еўгенія Дорна артём П. Маркін. Мы знаёміся з Дорнам-Маркіным, як з таленавітым і мудрым чалавечым працы, які крыху стаміўся быць удзельнікам у жыццёвых драмах і лічыць за лепшае заставацца назіральнікам.

Удачы спектакля пацвердзіў самы патрабавальны суддзя — глядач. Волескі ў зале сведчылі аб тым, што тэатр нешта сказаў гледчу, нечым усхваляваў, а значыць і ўзбагаціў яго. Хава і пашана за гэта рэжысёру і акцёрскаму калектыву, бо паставіць і сыграць «Чайку», каб яна хвалявала сучаснага гледча, — выдатная творчая перамога.

Ды толькі ніхай тэатр не выпусае з-пад увагі сваю «Чайку». Папярэдажне гэта з'явілася не проста так. Справа ў тым, што на другім пася прэм'еры спектаклі некаторыя выканаўцы аземаліліся (тут ужо няма чаго крыўдаваць на разкае слова) іграць «на публіку», стараліся выклікаць смех. Навошта гэта, скажам, В. Кандалаўу ў сцэне з Машай у другой дзеі? Навошта А. Качаткова «паказвае» ў той-жа дзеі, як Аркадзіна адмовіць Трыгорына «далей ад граху», замічна, дзея смеху пазіраючы ў бок Ніны, з якой ён размаўляў? І П. Маркін спакуюіся таным «ажыўленнем гледча» і сказы, накітаў — «Мяне любілі галоўным чынам, як пудоўнага ўрача. Год дэсяць-пятнаццаць назад, ён памятае, ва ўсёй гурберні я быў адзіным прыстойным акушэрам...» — адзяляе праціглай паузы, каб звярнуць увагу гледча, а потым прагламае каштоўныя словы для характарыстыкі вобраза: «Потым заўсёды я быў сумленным чалавечкам».

Магчыма акцёры на паўторным спектаклі шукалі штосьці новае, правяралі сябе. Але пошукі і правэра знойдзенага ў чэхаўскай п'есе павінны ісці ў кірунку паглыблення характараў, удакладнення спэцічных задач, замацавання найбольш трапных і дакладных штыроў. Хочацца, каб гэтая багатая творчымі дасягненнямі акцёрска і рэжысёрска работа тэатра імя ЛКСМБ заўсёды радавала гледча сваёй свежасцю і праўдзінасцю, бо і сама «Чайка» — п'еса пра лёс таленавітых людзей мінулага — кліча да гэтага.

Сцэна са спектакля «Чайка». Трыгорына — арт. В. Сусленікаў, Зарэчная — арт. Т. Канававала.

Абмеркаванне альманаха «Советская Отчизна»

28 студзеня на пашыраным паседжанні прэзідыума ЦСП БССР абмяркоўваўся альманах «Советская Отчизна».

Інфармацыю аб рабоце рэдкалегіі і плане альманаха на 1954 год зрабіў галоўны рэдактар М. Калачынскі. У абмеркаванні матэрыялаў, змешчаных у шасці кніжках альманаха, прынялі ўдзел маскоўскія пісьменнікі А. Лейтэс, Д. Осін, М. Златагораў і пісьменнікі Мінска.

Прамоўцы адзначалі, што альманах за апошні год пачаў выходзіць рэгулярна, значна пашырыў сваю тэматыку і надрукаваў рад цікавых твораў аб жыцці працоўных рэспублікі. У той-жа час ён яшчэ не ў поўнай меры адпавядае патрабаванням, якія прад'яўляюць партыя і літаратурна-мастацкія асабістаў. У альманаху змешчана нямаля шэрых, павярхоўных і недапрацаваных твораў, асабліва ў галіне нарыса і пазіі; адстае аддадз крытыкі і бібліяграфіі. У рабоце рэдкалегіі часта адсутнічае калегіяльнасць, рэдакцыя слаба звязана з секцыяй рускай літаратуры ЦСП БССР. Не нізкі мастацкім узроўні пасабныя пераклады з беларускай мовы.

Для перакладаў часам бяруцца выпадковыя і слабыя рэчы, хаця альманах абавязаны знаёміць чытача з лепшымі творами беларускіх паэтаў, празаікаў і драматургаў.

Крытык А. Лейтэс у сваім выступленні станоўча ацаніў пачын рэдакцыі альманаха, якая пазнаёміла сваіх чытачоў з творамі польскіх пісьменнікаў. Разам з тым, ён адначасна ніякую якасць многіх перакладаў, і ў прыватнасці перакладаў, зробленых Я. Крупенем, крытыкаваў артыкул Ул. Карпава пра творчасць Я. Брыля, які, на яго думку, напісаны сухой мовай і не раскрывае характэрных асаблівасцей творчасці гэтага арыгінальнага мастака слова, і артыкул Б. Бур'яна пра А. Кулішова, у якім крытык падчас збівае на развызны тон.

А. Лейтэс падрабязна спыніўся на разглядае недахопаў аповесці З. Бандарынай «Дыпломная работа». Ён лічыць аповесць слабым і павярхоўным творам, у якім завадта многа немастацкага, адсутнічаюць вобразы і характары герояў.

Д. Осін гаварыў аб неабходнасці пашырэння ў альманаху адузела нарысаў. Рэдакцыя павінна мець дакладны план перакладаў з беларускай мовы і друкаваць толькі лепшае, што ствараецца беларускімі пісьменнікамі. Адначасна дадатныя якасці апаваднання Г. Папова «У родным паку», апаваднання І. Клімаўскай «Першы ўрок» і запіскі Героя Совецкага Саюза Н. Каралёва, Д. Осін параіў рэдакцыю арганізаваць такія-ж запіскі на сучасным матэрыяле, напрыклад, запіскі агранома або перадавога майстра завада. Д. Осін крытыкаваў слабыя бакі Э. Валасевіча, апа-

ваднання Я. Садоўскага «Калі ён застаўся адзіным».

З думкай Д. Осіна аб тым, што ў альманаху патрабна змяшчаць толькі празічыныя творы памерам не менш друкаванага аркуша, не згадзіўся М. Златагораў. У сваім выступленні ён падрабязна спыніўся на пытанні аб якасці нарысаў. Лепшым, на думку М. Златагорава, у альманаху за мінулы год быў нарыс «На Палессі» Б. Усцінава. Большасці-ж нарысаў уласцівы нудная апісальнасць, павярхоўны паказ жыцця. У якасці прыкладу М. Златагораў спаслаўся на нарыс А. Міронава «У новым раёне сталіцы», у якім падаецца чатыры біяграфіі людзей, але адсутнічае цэнтральная думка. Нежыццёвы і надуманы нарыс А. Белашэва. М. Златагораў выказаў пажаданне, каб рускім пісьменнікам, якія працуюць у Беларусі, сістэматычна дапамагалі і падтрымлівалі іх вопытныя беларускія пісьменнікі.

М. Клімавіч сваё выступленне прысвяціў пытанню якасці паэтычных твораў. На яго думку, аддзел пазіі з'яўляецца самым слабым у альманаху, надрукаваныя вершы К. Цітова, П. Валкадэва і іншых паэтаў не могуць задаволіць чытача.

Аб невысокім мастацкім узроўні многіх паэтычных твораў гаварыў таксама Д. Кавалёў і Н. Кіслік. Гны крытыкавалі недахопы падборкі вершаў беларускіх паэтаў, змешчанай у шостым нумары; гаварылі аб тым, што лепшыя творы беларускай пазіі рэдка трапляюць на старонкі альманаха.

І. Шамякін сказаў, што да апошняга часу альманах «Советская Отчизна» не карыстаўся належнай увагай з боку многіх беларускіх пісьменнікаў, якія нават не чыталі яго, і гэтае абмеркаванне паслужыць справа ўмацавання сувязі беларускіх пісьменнікаў з альманахам.

У абмеркаванні твораў, надрукаваных у альманаху, прынялі ўдзел Ал. Сурскі, У. Краўчанка, Я. Шаркоўскі, Б. Бур'ян. У сваім выступленні яны гаварылі аб павышэнні ідэянага і мастацкага ўзроўню альманаха.

Прысутныя адзінадушна асудзілі выступленне маладога пісьменніка В. Сакалова, які беспадстаўна спрабаваў «разнесці» ці-кавыя творы Б. Усцінава, Н. Каралёва і іншых.

Падводзячы вынікі, старшыня праўлення ЦСП БССР П. Броўка выказаў упэўненасць у тым, што абмеркаванне работы альманаха «Советская Отчизна» паслужыць справа ператварэння яго ў баявы орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі.

Юбілей А. К. Ільінскага

Урачыста адсвяткавалі працоўныя Віцебска п'ятдзесцігоддзе з дня нараджэння і трыццацігоддзе творчай дзейнасці народнага артэста СССР, лаўрэата Сталінскай прэміі Аляксандра Канстанцінавіча Ільінскага.

Вітаць юбіляра ў тэатр імя Якуба Коласа прышлі стаханавцы фабрык і заводаў, калгаснікі, прадстаўнікі гарадской і сельскай інтэлігенцыі, госці з Мінска — дзеячы літаратуры і мастацтва.

Вечар адкрыў сакратар Віцебскага гаркома партыі С. Валчкоў.

З дэкладам аб творчым шляху А. К. Ільінскага выступіў галоўны рэжысёр тэатра А. Снібейскі.

Народнага артэста віншавалі т. Кліма-

віч — ад імя Віцебскага абкома і гаркома КПБ, аблвыканкома, П. Кавалёў (Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР), Ул. Стальмах (Міністэрства културны), В. Пола (тэатр імя Янкі Купалы), А. Кістаў (Рускае дзяржаўнае драматычнае тэатр БССР), прадстаўнікі рабочых, калгаснікаў, комсомольскіх арганізацый вобласці і другія.

На імя А. К. Ільінскага былі атрыманы прывітаньня тэлеграмы ад народнага паэта рэспублікі Якуба Коласа, народнага артэста СССР Яблочкинай, Аляксандраўскай, Турчанінавай, Ужвій, Плата Юры, Шумскага, майстроў мастацтва сталіцы Савецкай Беларусі і іншых.

З усхваляваным словам на вечары выступіў юбіляр, які падзякаваў прысутным за шчырыя віншаванні.